

Betül KURT

Arş. Gör., Dicle Üniversitesi, kkurtbetul@gmail.com, Diyarbakır-Türkiye
ORCID: 0000-0002-7706-418X

Gonca Hülya YAYAN

Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, yayangonca@gmail.com, Ankara-Türkiye
ORCID: 0000-0002-2915-3137

Ai Weiwei'nin Çalışmalarında Sürdürülebilir Materyallerin Kullanımı

Özet

Bu araştırmanın amacı Ai Weiwei'nin sanatsal pratikleri içinde sürdürülebilir malzemelerin kullanımıyla ortaya çıkardığı eserlerini incelemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden döküman incelemesi yöntemine başvurulmuş, kapsamlı bir literatür taraması yapılmış, lisansüstü tezlerden, makalelerden, kitaplardan, yazılı ve görsel kaynaklardan faydalanılmış, sanatçının röportajları incelenerek sunulmuştur. Çağdaş bir sanatçı olarak çevre duyarlılığına olan hassasiyetiyle tanınan Weiwei, eserlerinde bilinçli bir şekilde bambu, geri dönüştürülmüş porselen, geri kazanılmış ahşap gibi çevre dostu unsurları dahil etmektedir. Bu makale, Weiwei'nin malzeme seçimleriyle çevre ve sanat açısından getirdiği sonuçları inceleyerek, eserlerinin sanat ile sürdürülebilirlik bağlamında kesişimlerini değerlendirmektedir. Günümüzde sürdürülebilir sanat pratiği, sanatçılar ve sanat kuruluşları için giderek önem kazanan bir konu haline gelmiştir. Bu bağlamda sanatçının malzeme seçimleri, çevre bilinci, çevresel olumsuzlukların azaltılmasındaki katkıları ve daha sürdürülebilir bir yaklaşımın benimsemesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Weiwei, eserlerinde sürdürülebilir malzemeleri kullanmasıyla görsel ve kavramsal derinliğini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda sanat dünyasında sürdürülebilir olan nesne kullanımını da teşvik etme konusunda öncü bir rolü de üstlenmektedir. Ai Weiwei'nin sürdürülebilir malzemeleri kullanma pratiği, sanatının derinliğini ve etkisini artırmakta, sanat dünyasında çevresel sorumluluğun ve sürdürülebilirliğin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Geri Dönüşüm ve Çevre, Sürdürülebilir Sanat, Tasarım, Ai Weiwei.

Use of Sustainable Materials in Ai Weiwei's Work

Abstract

This research aims to analyze Ai Weiwei's artworks created with the use of sustainable materials in his artistic practices. The research was conducted using the document analysis method, one of the qualitative research methods, a comprehensive literature review was conducted, postgraduate theses, articles, books, written and visual sources were utilized, and the artist's interviews were examined and presented. As a contemporary artist, Weiwei is known for his sensitivity to environmental awareness, consciously incorporating eco-friendly elements such as bamboo, recycled porcelain and reclaimed wood into his work. This article examines Weiwei's material choices and their implications for the environment and art and evaluates the intersection of art and sustainability in his work. Today, sustainable art practice has become an increasingly important issue for artists and arts organizations. In this context, the artist's choice of materials is of critical importance in terms of environmental awareness, contributions to reducing environmental negativity and adopting a more sustainable approach. Weiwei's use of sustainable materials not only increases the visual and conceptual depth of his work, but also plays a pioneering role in promoting the use of sustainable objects in the art

world. Ai Weiwei's practice of using sustainable materials increases the depth and impact of his art, emphasizing the importance of environmental responsibility and sustainability in the art world.

Keywords: Recycling and Environment, Sustainable Art, Design, Ai Weiwei.

1. Giriş

Sürdürülebilirlik, mevcut neslin ihtiyaçlarını karşılayıp, gelecek nesillerin ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak, doğal kaynakların verimli bir şekilde kullanılmasını ilke edinen bir kavramdır. Sürdürülebilirlik kavramı, yaşadığımız modern dünyada belirgin bir şekilde ortaya çıkmış olsa da sürdürülebilirlikle ilgili düşünce ve uygulamalar tarihsel olarak uzun bir geçmişe sahiptir. İnsanların, doğal kaynakları kullanma şekilleri ve çevreye olan etkileriyle ilgili farkındalıkları yanında, endişeleri de binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Antik uygarlıkların birçoğu, doğanın dengesi ve kaynakların korunması konusunda bilgelikleriyle öne çıkmıştır. Örnek olarak, Eski Yunan'da Aristoteles ve Platon gibi düşünürler, doğanın kendi içinde bir dengeye ihtiyacı olduğunu vurgulamışlardır (Gül, 2013, sy. 18). Sanayi Devrimi ile endüstriyel üretimdeki artış ve doğal kaynakların yoğun kullanımı, çevresel etkilerin artmasına da yol açmıştır. Bu dönemde kaynakların hızla tüketilmesi sonucu çevresel kirlilik konuları daha belirgin bir hal almıştır. 20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde çevresel etkiler ve doğal kaynakların tükenmesine karşı farkındalıklar da artmaya başlamıştır. Rachel Carson, "Sessiz Bahar" adlı kitabıyla kimyasalların kullanımının çevreye olan olumsuz etkilerine dikkat çekerek büyük bir farkındalık yaratmıştır (Boynukara ve Tütak, 2018, sy. 53). Bugün ise sürdürülebilirlik kavramı, geniş bir perspektifle ele alınırken, sadece çevresel konularla sınırlı kalmayıp ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel boyutları da içeren bütüncül bir yaklaşımla karşımıza çıkmaktadır (Hill, 2007, sy. 1'den akt; Yavuz, 2010, sy. 69).

Sürdürülebilirlik, günümüzde çeşitli sektörlerde ve gelişmiş toplumlarda yaşam tarzları içinde benimsenerek, küresel düzeyde bir dönüşümü teşvik etmektedir. Çevresel sürdürülebilirlik kavramı, ilk defa 1969 yılında Ulusal Çevre Politikası Kanunu (National Environment Policy Act, NEPA) olarak kabul görmüştür (Öç, 2013, sy. 5). Sürdürülebilir sanatta tasarım kavramına ise, ürün ve sistemlerin hayat döngüleri planlanırken doğal kaynakları mümkün olduğunca verimli kullanmayı, atık miktarlarını azaltmayı ve raf ömürleri sona erdikten sonra bu malzemelerin tekrar kullanılabilir hale getirilmesini içeren yaklaşımları ile, geleneksel üretim modeline karşıt bir düşünce olduğu söylenebilir. Sürdürülebilir sanatın da bu bağlamda günümüz tasarım dünyasında önemli bir odak noktası haline geldiği gözlemlenmektedir. Kullanım dışı kalan geri dönüştürülebilir atık malzemelerin çeşitli geri dönüşüm yöntemleri ile ham madde olarak tekrar imalat süreçlerine kazandırılması aşamasında sanatsal tasarımlar ön plana çıkmaktadır (Atalay Onur, 2020, sy. 28). Bu tasarım yaklaşımları ile, geleneksel modellerde yer alan "kullan-at" yerine, bu ürünlerin kullanım ömürleri sona erdikten sonra da geri dönüşümü veya tekrar kullanımı içinde imkân sağlanmaktadır. Bu yaklaşımlar aslında doğal kaynakların tüketimi ve çevresel atıkların çevreye verdiği zararların en aza indirgenmesi amaçlamaktadır. Sürdürülebilirlik, günümüzde atıkların yeniden değerlendirilerek kullanıma hazır bir hale getirilmesi sonucunda geri dönüşüm malzemeleriyle sanatsal üretimler yapmak, çevresel duyarlılık ve yaratıcılık konularını bir araya getiren heyecan verici bir sanat pratiğini oluşturmaktadır. Bu tür sanatsal çalışmalar, atıkların sanat eserine dönüşümüyle, izleyicileri çevresel sorunlar hakkında düşünmeye ve sorgulamaya da teşvik etmektedir (Taşar ve Bulat, 2021, sy. 490).

. Sürdürülebilir tasarıma uygun olarak yapılan çalışmalarda seçilen uygun malzemeler, kolaylıkla geri dönüştürülebilir veya işlenebilir olmalıdır. Plastik, cam, kâğıt, metal gibi malzemeler genellikle geri dönüşüme uygun olan malzemelerdir (Gülen, 2022, sy. 37). Malzemelerin dayanıklılığı, tekrar işleme veya geri dönüşüm süreçlerinde de önemli bir faktördür. Malzemenin tekrar işleme veya geri dönüşüm süreçlerinden sonra kalitesini koruyabilmesi gereklidir. Örnek olarak, sürdürülebilir tasarımda bir ürünün parçaları başka ürünlerde veya aynı üründe farklı amaçlarla kullanılabilinmelidir (Ayanoğlu ve Ağaç, 2017, sy. 255).

2. Ai Weiwei'nin Hayatı ve Sanatsal Yaklaşımı

“Geçmişle yüzleşemeyen bir milletin, geleceği de olamaz” diyen Ai Weiwei, 28 Ağustos 1957'de Çin'in başkenti Pekin'de dünyaya gelmiştir. Sanatçı, ünlü bir şair olan babası Ai Qing'le sanat ve kültür ile içiçe bir şekilde büyümüştür. Ancak, ailesi politik nedenlerden dolayı zorlu bir sürgün yaşamışlardır ve o yıllarda Ai Weiwei'nin gençliği Moğolistan'da geçmiştir. 1978'de, Çin'deki kültürel devrimin sona ermesinin ardından, Ai Weiwei Amerika'ya göç etmiş ve San Francisco'da San Francisco Sanat Enstitüsü'nde eğitim görmüştür. Daha sonra, New York'a yerleşerek sanat kariyerine devam etmiştir 1990'larda Çin'e döndüğünde Pekin Sanat Enstitüsü'nün başkanlığını üstlenmiş, ancak Çin Hükümeti'ne yönelik eleştirileri ve insan hakları savunuculuğu nedeniyle sansür ve tutuklamalarla karşılaşmıştır (Sikes, 2013, sy. 51).

Ai Weiwei, günümüzde Çinli bir sanatçı, aktivist ve eleştirmen olarak tanınmaktadır. Ai Weiwei'nin sanat eserlerinde, geleneksel Çin sanatının izleri ile çağdaş sanatın modern bakışı birleştirilmiş ve genellikle de politik duruşunu, insan hakları ihlallerine dikkat çekerek, toplumsal meselelere eleştirel ifadeler katarak göstermiştir. Sanatçı, sadece sanat dünyasında kalmayıp, aynı zamanda aktivizmiyle de bilinirken, sıklıkla dünya genelinde ses getiren projelere öncülük etmiştir. Ai Weiwei, çağdaş sanatın sınırlarını zorlayan ve toplumsal değişimi teşvik eden bir figüran olarak küresel sanat sahnesinde önemli bir role sahip olmuştur (Nelson, 2015, sy.2).

Eserlerinde sanatçı, genellikle politika, insan hakları ve toplumsal konulara odaklanmıştır. Ai Weiwei'nin eserlerinde kullanılan malzemeler ise geniş bir yelpazeye yayılırken sıklıkla sıra dışı veya beklenmedik malzemeleri kullanarak izleticisinin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Ai Weiwei, çağdaş sanat dünyasında önemli bir figüran, Doğu ve Batı kültürleri arasında köprü kuran çok yönlü bir sanatçı olarak tanınmaktadır. Ai Weiwei'nin babası Ai Qing, Çin'deki politik nedenlerle sağcı olarak suçlanmış ve ailesiyle birlikte sürgüne gönderilmiştir. Ai Weiwei'nin çocuklukta yaşadığı bu üzücü olaylar onu derinden etkilemiş ve ilerleyen yıllarda sanatında bu yüzden siyasi temalarla ve eleştirilere odaklanmıştır. Babasından Viladimir Mayakovski, Nazım Hikmet, Pablo Neruda gibi dönemin ünlü şairlerinden şiirlerini dinlemiştir. Sürgün dönemlerini babasından şiirler dinleyerek geçiren Ai, sanatçı kimliğinin oluşmasında bu dinlemelerin etkili olduğunu öne sürmektedir (Rosenthal, 2017). Kültür Devrimi'nin sona ermesinin ardından Ai Weiwei ve ailesine Pekin'e dönme izni verilmiştir. 1978 yılında Pekin Film Akademisi'ne başlamış ancak Çin'deki siyasi kısıtlamalar sonrasında oradan kaçarak 1981'de Amerika Birleşik Devletleri'ne gitmiş ve Parsons Tasarım Okulu'na katılmıştır (Arnett, 2016, sy. 17). Amerika'da geçirdiği bu dönem, sanatçının sanat anlayışı içinde çağdaş sanatla ilgili farklı perspektifler edinmesine yardımcı olmuştur. Ai Weiwei'nin başlangıçta resme odaklanmış, fakat zaman içinde Marcel Duchamp ve Joseph Beuys gibi avangard sanatçılardan etkilenecek çalışmalarında heykeli tercih etmiştir. Duchamp'ın "hazır-yapım" sanat anlayışı ve Beuys'un geniş kapsamlı sanat yaklaşımı, Ai Weiwei'nin eserlerinde görülen çeşitliliği arttırmıştır. Ai Weiwei, eserlerinde genellikle politika, insan hakları ve toplumsal konuları işlemiştir. Ayrıca geleneksel Çin sanatı ile çağdaş sanat arasında bir denge kurarak benzersiz bir tarz da geliştirmiştir. Ayrıca Ai Weiwei'nin seramik enstalasyonları, geleneksel malzemeleri çağdaş sanat anlayışıyla birleştirerek ortaya çıkardığı eserleri sanat dünyasında önemli izler bırakmıştır (Avcı ve Uslu, 2019, sy. 27).

2.1. Ai Weiwei'nin Çalışmaları ve Sürdürülebilirlik

Günümüzde sürdürülebilirlik çevresel, sosyal, ekonomik ve etik boyutları kapsayan birbiriyle bağlantılı birçok nedenden dolayı hayati öneme sahiptir. Çinli sanatçı ve aktivist Ai Weiwei, çağdaş sanat dünyasında sadece estetik bir anlatı değil, aynı zamanda sürdürülebilirlik ve çevresel konulara dair güçlü mesajları ile de tanınan öncü bir sanatçıdır. Ai Weiwei eserlerinde sürdürülebilir malzemelerin kullanımını ve sanatsal ifadesinde çevresel bilincini, politik duruşu ile bir araya getirerek izleyiciler üzerinde derin anlamlı etkiler bırakmaktadır. Sanatçının eserlerindeki özgün yaklaşımlar, izleyicilere sadece estetik bir deneyim sunmanın ötesine geçerek, dünya genelindeki sürdürülebilirlik tartışmalarına da katkı sağlamaktadır. Ai Weiwei, çalışmalarında genellikle geri dönüştürülmüş malzemeleri kullanırken çevre dostu yaklaşımları benimsemiş, doğal kaynakların korunması ve tüketim alışkanlıklarının sorgulanması gibi

konular hakkında izleyicileri de düşünmeye çağırıştır. Ai Weiwei'nin sanatsal çalışmaları, çevredeki sürdürülebilirlikle ilgili bilinci artırmada güçlü bir araç olarak görülebilir. Çünkü sanatçının eserleri izleyicilere küresel çevre sorunlarına duyarlılık kazandırmak yanında sanatın toplumsal değişimi tetikleme potansiyeline de vurgu yapmaktadır. Sanatçının çevre meseleleri ve toplumsal sorunlar üzerine odaklandığı eserleri, izleyicilerde sadece sanatın güzellikleri ile değil, aynı zamanda insanlarda sorumluluk hissiyle de dolu deneyimler bırakmaktadır. Bu bağlamda, Ai Weiwei'nin sanatı, sadece estetik bir ifade aracı değil, aynı zamanda toplumsal değişimi teşvik eden ve sürdürülebilir bir gelecek için farkındalık yaratma potansiyeli taşıyan önemli bir araç olarak da ön plana çıkmaktadır.

Görsel 1. Ai Weiwei, 2016, Enstalasyon, Konzerthaus Binası, Berlin. Fotoğraf: Mehmet Kaman / Anadolu Ajansı / Getty Images.

Ai Weiwei'nin günümüzde de hala yaşanmakta olan göç hareketleri bağlamında göçmen krizine dikkat çekmek için 2016 yılında yapmış olduğu bu enstalasyon Ege Denizi'nden topladığı mülteci can yelekleriyle yapılmıştır (Zaker, 2016, sy. 339). Ai Weiwei, mimarinin gücünün ve yaşamlarımız üzerindeki etkisinin son derece farkında olan çağdaş bir sanatçı olarak bu çalışmasında, sığınmacı krizi ve göç sorunlarına dikkat çekerken aynı zamanda sürdürülebilir malzemelerin sanatsal kullanımına güzel bir örnek teşkil etmiştir (Avcı ve Uslu, 2019, sy. 27). Sanatçı mültecilerden geriye kalan 14000 can yeleğini toplayarak Berlin'de Konzerthaus (konser salonu) sütunlarına sarmış ve ilginç bir enstalasyon oluşturmuştur (Güzelaydın, 2016, sy. 115).

Ai Weiwei'nin mültecilerle ilgili yaptığı bu çalışma, sanatçının sadece sanatsal üretimiyle değil, aynı zamanda insan haklarına ve sosyal sorumluluğa duyduğu duyarlılıkla da bilinen bir sanatçı olduğunu göstermektedir. Sanatçı, ünlü markaların kıyafetlerini giyen davetlilere yönelik bir eleştiri olarak, bu çalışmasında mültecilere yardım etmek amacıyla altın rengi battaniyeler dağıtarak dikkat çekici bir etki yaratmıştır. Bu eylem, moda dünyası ve lüks markalarla ilişkilendirilen ünlülerin, sosyal sorumluluk ve insani yardım konularına daha fazla duyarlılık göstermelerini teşvik etme amacını taşımaktadır (Özer, 2017, sy. 5). Ai Weiwei'nin bu çalışması, sanatın sadece estetik bir ifade aracı olmanın ötesinde, toplumsal meselelere ve insan haklarına dikkat çekme potansiyelini vurgulamaktadır. Bu tür etkileşimler, sanatın gücünü kullanarak bilinci artırma ve toplumsal değişime katkıda bulunma konusundaki sanatçının kararlılığını da yansıtmaktadır (Görsel 1).

Görsel 2. Ai Weiwei, 2009, Hatırlamak (Remembering) “...7 yıl boyunca bu dünyada mutlu bir şekilde yaşadım...” (bir annenin kaybettiği kızı hakkında söylediği cümle), 9000 öğrenci çantası ile yapıldı. Haus Der Kunst, Münih. Fotoğraf: Ai Weiwei. Boyut: 925x10605x10 cm.

Görsel 3. Ai Weiwei, 2009, Hatırlamak (Remembering) çalışmasından detaylı görüntü.

Ai Weiwei'nin "Remembering" (Hatırlamak) adlı çalışması, 2008 Sichuan depreminin ardından hayatını kaybeden öğrencileri anmak amacıyla yapılmıştır. Bu eser, 9000'in üzerinde eski öğrenci çantasını içermektedir. 2008'de Sichuan depremi, birçok okulun çökmesine ve birçok öğrencinin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Ai Weiwei, depremin etkilediği bu bölgeden topladığı eski öğrenci çantalarını kullanarak bu trajediyi anlatan güçlü bir enstalasyon oluşturmuştur. Her çanta, bir öğrencinin hayatını simgelemektedir. Bu eser, kaybedilen genç yaşamları ve depremin yarattığı acıyı temsil etmektedir. Ai Weiwei, bu çalışmasıyla insanların unutmaması, kaybedilenleri hatırlaması ve bu tür trajik olayların üzerine düşünülmesi gerektiğini vurgulamak istemiştir. Aynı zamanda, sanatın sosyal sorunlara dikkat çekme ve toplumsal değişimi teşvik etme potansiyelini de başarılı bir şekilde sergilemiştir (Görsel 2).

Günümüzde sürdürülebilir sanat eserlerinde ahşap kullanımı, sanatçıların çevresel sorumluluk bilinciyle ve doğal kaynakları etkili bir şekilde değerlendirmek amacıyla tercih ettiği önemli bir malzemedir. Ahşap, geri dönüştürülebilir, biyobozunur ve yenilenebilir bir kaynak olması nedeniyle sürdürülebilir sanat pratiğinin öncelikli malzemelerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Sanat objelerinde malzemesinin doğallığı ve şekil verilebilme kolaylığı nedeniyle genellikle ahşap malzeme kullanıldığı gözlemlenmiştir (Akarca ve Kaya, 2023, sy. 25). Ahşap sanat objelerinin son yıllarda özellikle atık ağaç ürünlerinin yeniden kullanımı ile üretildiği, bu durumun sanatın ahşapla buluşmasında sürdürülebilirlik kavramına özel bir vurgu getirdiği belirlenmiştir. Sanat objelerinin, özellikle atık ağaç ürünlerinin değerlendirilmesiyle elde edilmiş olması, sürdürülebilir malzeme kullanımının sanat dünyasındaki önemini vurgulamaktadır. Bu sanat eserleri, görsel anlatım yoluyla toplumsal mesajları etkili bir şekilde iletebilme potansiyeli taşımakta ve bu mesajlar sözlerden çok daha etkileyici bir biçimde toplumlar üzerinde etki bırakabilmektedir (Sarıkaya, 2017, sy. 786).

Görsel 4. Ai Weiwei, 1997, İki Ayağı Duvarda Olan Masa, (Table with Two Legs Wooden). Qing hanedanlığına (1644-1911) ait masa. Boyut: 60.5 x 165 x 94 cm.

Ai Weiwei'nin "İki Ayağı Duvarda Olan Masa" (Two Legs on Wall) adlı çalışması ahşaptan yapılmış olup, sanatçının politik ve eleştirel yaklaşımının bir örneği olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, Çin'deki siyasi sistemle ve otoriter yönetimle ilgili eleştiriler içermektedir. 1997 yılında yapılan bu çalışma, Ai Weiwei'nin Pekin'deki evinin yıkılması sonrasında ortaya çıkan bir olayla da yakından bağlantılıdır. Bölgedeki evlerin yıkılmasının ardından, burada hükümetin kent düzenleme projeleri ile kentleşme politikaları gibi faktörleri yer almıştır. Ai Weiwei'nin evi de bu projelerin etkilerinin bir parçası olarak yıkılmıştır. Sanatçı, bu durumu eleştirmek ve hükümetin otoriter uygulamalarına karşı bir duruş sergilemek amacıyla "İki Ayağı Duvarda Olan Masa" adlı eserini ortaya koymuştur.

Çalışma, adından da anlaşılacağı gibi, iki bacağından bir duvara monte edilmiş bir masa üzerinde durduğu bir kompozisyon içermektedir. Bu görsel, günlük yaşam nesnelерinin beklenmeyen bir biçimde sunulmasıyla da dikkat çekmektedir. Ai Weiwei'nin çalışmasında masanın bacaklarının duvara sabitlenmiş olması, sanatçının bu olaylara bireysel bir tepki olarak kendi konumunu ve yaşadığı toplumu sanatsal bir şekilde sorgulamak istemesi ile ilişkilidir. Aynı zamanda eser, geleneksel normlara karşı çıkma ve beklenmeyeni ifade etme arzusunu da yansıtmaktadır. Bu çalışma, sadece bir bireyin kişisel deneyiminden ziyade geniş bir politik bağlamın yansıması olarak da okunabilir. Ai Weiwei'nin eserlerinde genellikle politika, bireysel özgürlükler ve otoriteye karşı duruş gibi konulara odaklanmış olduğu bilinmektedir. "İki Ayağı Duvarda Olan Masa" da bu temaları içerirken sanatçının toplumsal meselelere eleştirel bakışını yansıtmayı amaçlamaktadır (Görsel 4).

Görsel 5. Ai Weiwei, 2007, Kalıp (Template). Yıkılan Ming ve Qing Hanedanlığı Evlerinden ahşap kapılar ve pencereler. Enstalasyon, Kassel. Photo: Monika Nikolic.

Ai Weiwei'nin "Kalıp" (Template) adlı çalışması, sanatçının sıklıkla kullandığı politik ve tarihî temaları içeren bir eserdir. Bu eser, Ming ve Qing Hanedanlıkları dönemine ait geleneksel Çin evlerinin ahşap kapıları ve pencerelerinden oluşan bir enstalasyondur. Eser, sanatçının Çin tarihindeki dönemsel değişimlere ve kültürel kayıplara dair yorumlar içermektedir. Ahşap kapılar ve pencereler, geleneksel Çin mimarisinin özgün öğeleridir. Ai Weiwei'nin eserinde bu unsurlar çeşitli kalıplar kullanılarak bir araya getirilmiştir. Bu geçmişin izlerini taklit etme ve gelecekteki nesillere aktarma amacını taşıyan sanatsal bir ifadeyi yansıtmayı amaçlarken, aynı zamanda Çin'in tarihî mirasının zaman içinde kaybolması, değişmesi ve dönüşmesine dikkat çekmektedir (Görsel 5).

Görsel 6. Ai Weiwei, 2005, Parçalar (Fragments). Yıkılan Qing Hanedanlığı Tapınaklarından masa, sandalyeler, direk parçaları ve sütunlar.

Ai Weiwei'nin 2005 tarihli eseri "Parçalar (Fragments)", Çin'in Qing Hanedanlığı'na ait yıkılmış tapınaklardan elde edilen malzemelerin kullanıldığı dikkat çekici bir çalışmadır. Eser, tarihi kalınlardan elde edilen masa, sandalye, direk parçaları ve sütunları bir araya getirerek, geçmişin izlerini günümüzle buluşturmayı amaçlamıştır. Qing Hanedanlığı'na ait tapınaklardan gelen bu malzemelerle sanatçı, tarihsel mirasın yeniden şekillendirilmesi ve modern sanatın özgün bir ifadesi arasında bir köprü kurmaya odaklanmıştır. "Parçalar", sadece malzemelerin fiziksel özelliklerini kullanmakla kalmayıp, aynı zamanda bu materyallerin taşıdığı kültürel ve tarihsel anlamlarına da odaklanarak bir anlam katmanı oluşturmaktadır. Eser, sanatçının sürdürülebilir malzemeleri tercih etme ve geçmişin kalıntılarını günümüz sanatına entegre etme konusundaki yönelimini vurgulamaktadır. Bu çalışma, Ai Weiwei'nin sanatında sürdürülebilir malzeme kullanımının öne çıktığı örneklerden biridir. Yıkılmış yapıların malzemelerini tekrar kullanarak, sanatçı hem çevresel sürdürülebilirlik prensiplerine uygun hareket etmiş hem de eserini bir tür kültürel tarih araştırması ve yorumu olarak şekillendirmiştir (Görsel 6).

Görsel 7. Ai Weiwei, 1997, Tabure.

Görsel 8. Ai Weiwei, 2010, Üzümler (Grapes), Qing Handedanlığı'na ait ahşap tabureler.

Görsel 9. Ai Weiwei, 2010-2013, Bang, 886 adet antik tabure, Venedik Bienali 2013.

Bu etkileyici heykel, 32 adet Qing Hanedanı taburesinin bir araya getirilerek yuvarlak bir çanak oluşturduğu bir kompozisyon olarak sergilenmektedir. Ai Weiwei, bu üç ayaklı taburelerin kırsal Çin estetiğinin temel bir ifadesi olduğunu öne sürmektedir. Bu tabureler, kırsal evlerde yaygın olarak yer almış ve genellikle nesiller boyunca kullanılarak günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Tabureleri tamamen benzersiz bir formla ortaya koyan ve farklı açılarından göstermeye çalışan Ai Weiwei, bu çalışmasıyla da Çin'in karşı karşıya olduğu sosyal, ekonomik, politik ve sanatsal değişimlerin gücünü ve hızını ifade etmektedir (Pereira, 2015, sy. 6). Qing Hanedanı taburesi ile gerçekleştirilen bu sanat eseri, akrobatik bir kompozisyonu benimseyerek yerçekimine meydan okurken, yerle de sadece minimal bir temas kurmaktadır. Sonuç olarak, Ai Weiwei'nin ifadesiyle, bu tabureler "yararsız bir nesne" halini almıştır (Marlow, 2010, sy. 113) (Görsel 8).

Ai Weiwei'nin 2010-2013 yılları arasındaki döneminde, sanatçı Venedik Bienali'nde çarpıcı bir eser ortaya koymuş ve sanat dünyasında büyük yankı uyandırmıştır. Ai Weiwei'nin bu dönemde sergilediği eserlerden biri, "Bang" adlı enstalasyondur. Bu enstalasyon, tam 886 antik taburenin kullanılmasıyla oluşturulmuştur. Sanatçının "Bang" isimli eseri çağdaş, politik ve sosyal meselelere dikkat çekme amacı taşımaktadır. Venedik Bienali, dünya çapında birçok sanatçıyı bir araya getiren prestijli bir etkinlik olduğundan, Ai Weiwei'nin eseri uluslararası platformda geniş bir izleyici kitlesi tarafından keşfedilmiş ve eleştirilmiştir (Görsel 9).

Görsel 10. Ai Weiwei, Düz (Straight), 2008-2012, Çelik inşaat demirleri.

“İnşaat demirindeki işler duygusal ve fiziksel olarak şimdiye kadar yaptığım en zor iş. Aslında benim tarafımdan yapılmadı; tarih, bireysel hikayeler, kan, gözyaşı ve emek tarafından yapıldı. Onu şu anki durumuna yönlendirdim. Topladığımız inşaat demirinin çoğu, 1000'den fazla öğrencinin öldürüldüğü Wenchuan Ortaokulu'ndan geliyor. Onu toplamak uzun zaman aldı ama deprem felaket bölgelerini gezdikten ve her yerde harabeleri gördükten sonra onlarla bir şeyler yapmam, bu tarifsiz durumdan bir şeyler yaratmam gerektiğini biliyordum. İlk kararım tüm inşaat demirini yeniden düzleştirmek, fabrikadan yeni çıkmış ve hiçbir şey olmamış gibi görünmesini sağlamaktı. Ancak tabii ki bu çubuklara bir şeyler oldu ve her bir çubuğun tekrar mükemmel şekilde düz hale getirilmesi için 200'den fazla düzeltme yapılması gerekti.” (Holzwarth, 2020, sy. 474, Ai Weiwei'den alıntı).

Ai Weiwei'nin "Düz (Straight)" eseri, 2008 yılında Sichuan depreminin ardından toplanan demir çubuklardan oluşturulmuş büyük ölçekli bir enstalasyondur. Bu eser, depremin etkilediği binalardan elde edilen malzemelerin

sanatsal bir şekilde kullanılmasıyla ortaya çıkmıştır. Ai Weiwei, depremin ardından yıkılan binalardan topladığı demir çubukları bir araya getirmeye karar vermiştir. Bu çubuklar, depremin yıkıcı etkilerini ve bu olayın yol açtığı insan trajedisini simgelemektedir. Toplanan demir çubuklar, sanatçının atölyesine getirilmiştir. Ai Weiwei, bu demir çubukları düzenli bir şekilde sıralayarak ve bir araya getirerek büyük bir enstalasyon oluşturmak üzere tasarımlar yapmaya başlamıştır. Çubukların, her biri bir bina veya insan hayatını temsil eden sembolik unsurlar olarak düşünülmüştür. Sanatçı, demir çubukları sadece fiziksel bir düzen içinde bir araya getirmekle kalmayıp, aynı zamanda estetik bir denge ve anlam yüklemek istemiştir. Eser, sadece doğal bir felaketin sonuçlarını değil, aynı zamanda depremin ardından yapılan binaların kalitesiz malzemelerle inşa edilmesine dair hükümet politikalarına yönelik bir eleştiriyi de içermektedir. Ai Weiwei, eseriyle insan haklarına, politikada şeffaflığa ve devletin sorumluluğuna dikkat çekmek istemiştir. "Düz (Straight)" eseri, bir sergi veya müzede geniş bir alanda sergilenmiştir. İzleyiciler, bu büyük ölçekli enstalasyonun içinde dolaşırken hem estetik bir deneyim yaşamış hem de eserin taşıdığı anlam ve mesajları düşünmeye davet edilmişlerdir. Ai Weiwei'nin "Düz (Straight)" eseri, sanatın sadece estetik bir ifade olmanın ötesinde, toplumsal ve politik sorumluluklar taşıma gücünü ortaya koyan bir örnektir. Bu eser, doğal felaketin yaralarını sarmakla kalmayıp, aynı zamanda insan haklarına olan hassasiyetiyle de dikkat çekmektedir. Ai Weiwei'nin sanatı, izleyicisine duyarlı olmaya, düşünmeye ve eyleme geçmek konusunda da ilham vermektedir (Görsel 10).

Görsel 11. Ai Weiwei, Daima (Forever), 2003.

Görsel 12. Ai Weiwei, Daima Bisikletler (Forever Bicycles), Enstalasyon, 2013.

Bu eser, Ai Weiwei'nin Çin'deki en popüler bisiklet markası olan Yong Jiu'yu kullanarak yarattığı büyük ölçekli bir enstalasyondur. Ai Weiwei, bu gündelik objeyi sanat aracılığıyla yüksek sanat değeri taşıyan bir sembol haline getirmiştir. Bisiklet, Çin kültüründe ve tarihinde önemli bir rol oynamaktadır. Ai Weiwei de eserinde genellikle bu gündelik objeleri kullanarak çağdaş konulara ve toplumsal meselelere dikkat çekmek istemiştir. Daima Bisikletler (Forever Bicycles) isimli enstalasyon, iç içe geçmiş binlerce bisikletin oluşturduğu üç boyutlu bir yapıya sahiptir (Görsel 12). Bu yoğun ve karmaşık düzenleme, görsel olarak etkileyici bir labirent etkisi yaratmaktadır. Farklı açılardan bakıldığında, enstalasyonun dinamik yapısı izleyiciye sürekli değişen bir perspektifte sunmaktadır. Sanki izleyicilerin etrafında dolaşmalarını ve eserin içinde kaybolmalarını teşvik etmektedir. Değişen ışık ve perspektiflerle izleyicilere deneyimsel bir yolculuk sunmaktadır. Bugün Çin'de bisiklet kültürü, ekonomik büyüme ve modernleşme süreçleriyle birlikte önemli ölçüde evrilmiştir. Ai Weiwei'nin eseri, bu değişimin yanı sıra sürdürülebilirlik, tüketim alışkanlıkları ve kentsel dönüşüm gibi çağdaş konulara da gönderme niteliğindedir. Daima Bisikletler (Forever Bicycles), Ai Weiwei'nin sanatındaki politik duruşunu, estetik anlayışını ve gündelik objeleri yüksek sanatla birleştirme becerisini yansıtan etkileyici bir eserdir.

Görsel 13. Işık Çeşmesi (Fountain of Light), 2007. Ahşap kaide üzerinde çelik ve cam kristaller. Enstalasyon, Ai Weiwei Stüdyosu, Beijing.

Işık Çeşmesi isimli çalışma, Tate Liverpool'da gösterilmiştir ve boyutu yaklaşık 23 metredir. Ai Weiwei'nin bu çalışmasında, Rus sanatçı Vladimir Tatlin'in Üçüncü Enternasyonal Anıtı'ndan ilham aldığı belirtilmektedir. Tatlin'in bu anıtı, komünizmin planlandığı Rusya'da inşa edilmesi öngörülen iddialı bir yapıttır. Ai Weiwei bu çalışmasıyla, Tatlin'in anıtının temsil ettiği yeni bir Ütopya çağını somutlaştırmayı amaçlamıştır. Bu eski anıt, paslanmaz çelik ve camdan yapılmış olup, kırılabilir bir yapıyla vurgulanmıştır. İronik bir yaklaşımla, Ai Weiwei bu eseri üzerinde oynayarak, anıtı zıt bir işlevle birleştirmiş ve onu avize şeklinde tasarlamıştır. Bu şekilde, sanatçı eseriyle mimarlığın zihinsel boyutunu vurgulamış ve izleyiciye görsel bir deneyim sunmuştur (Uslu, 2019, sy. 100) (Görsel 13).

Görsel 14. Ai Weiwei, Ağaç (Tree), 2009-2010

Jingdezhen kasabasının özgün yerel geleneğini temsil eden ağaçlar, Ai Weiwei'nin Londra'daki Tate Modern 2010 Unilever Komisyonu için çalışırken ziyaret ettiği bu kasabanın pazarlarında bulunan çeşitli ağaç gövdeleri, dallar ve şekillendirilmiş köklerle ilişkilidir. Sanatçı, Jingdezhen'deki bu geleneğin özel bir anlam taşıdığını fark etmiştir. Bu ağaçlar, özellikle Budizm ve Taoizm ile ilgili düşünce ve geri çekilme alanlarıyla bağlantılı olarak, geleneksel Çin Zen bahçelerini çağrıştırmaktadır (Görsel 14). Bu bahçeler, dünyanın doğuş, olgunluk, çürüme, ölüm ve yeniden doğuş döngülerini temsil ederek derin anlamlar içermektedir. Ai Weiwei'nin Kui Hua Zi (Ayçiçeği Tohumları) eseri üzerinde çalışırken bu kasabayı ziyaret ettiği sırada, ağaçların doğal ve estetik değerini gözlemlemiş ve bu unsurların Taocu uyum idealine referans olabileceğini anlatmak istemiştir. Ağaçlar, insanın doğayla, gökyüzüyle ve evrenle bağlantısını

simgelerken Taoizm'in temel prensipleriyle uyum içindedir. Bu bağlamda, ağaçlar sadece görsel bir güzellik sunmanın ötesinde, doğanın döngülerini anlamak ve insanın evrenle olan ilişkisini düşünmek için birer araç işlevi de görmektedirler (Fritsch, 2015, sy. 2).

Sanatçı “Ağaçlar, Jiangxi'deki dağ sıralarından ölü odunlardır. Bu dallara yıldırım çarpmıştı ya da sadece çok yaşlıydı ve onlarca yıldan beri terkedilmiştiler. Bu yüzden bu ağaçların bir araya getirilmesinin güzel olacağını düşündüm. 100 farklı yerden farklı ağaç türlerini bir araya getirdik. Onları normal bir ağacın tüm ayrıntılarına sahip olacak şekilde bir araya getirdik (Sigg, 2016, sy. 448).” demektedir.

3. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden döküman incelemesi kullanılmıştır. “Döküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırma kapsamında kapsamlı bir literatür taraması yapılmış, lisansüstü tezlerden, makalelerden, kitaplardan, yazılı ve görsel kaynaklardan faydalanılmış, sanatçının raporları incelenerek sunulmuştur.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sonuç olarak, Ai Weiwei'nin sürdürülebilir malzemeleri sanatsal pratiğine dahil etmesi, onun özellikle çevre ve tüketimle ilgili olmak üzere acil küresel sorunları ele alma konusundaki kararlılığının bir kanıtıdır. Weiwei, bambu, geri dönüştürülmüş porselen ve geri dönüştürülmüş ahşap ve kumaş gibi malzemeleri kullanarak yalnızca sanatsal yeteneğini sergilemekle kalmamaktadır. Aynı zamanda sanat camiası için sürdürülebilirlik ve sorumlu kaynak kullanımı konusunda da daha geniş bir tartışmaya katkıda bulunmaktadır. Weiwei'nin sürdürülebilir malzeme kullanımının önemli sonuçlarından birisi de çağdaş sanat alanında çevre dostu uygulamaların güçlendirilmesine yardımcı olmasıdır. Küresel erişime sahip tanınmış bir sanatçı olarak seçimleri hem diğer sanatçılar hem de izleyiciler için ilham kaynağı olabilmektedir. Bu etki, sanat dünyasında daha bilinçli malzeme seçimi yanında geniş bir değişimi tetikleme, çevre dostu alternatifleri teşvik etme ve sanatsal yaratımın ekolojik etkisinin yeniden değerlendirilmesini teşvik etme potansiyeline de sahiptir. Üstelik Weiwei'nin çalışmaları sanat ve aktivizm arasındaki geleneksel ikilemi de sorgulamaktadır. Sürdürülebilir malzemeler kullanarak estetik ve etik arasındaki boşluğu dolduran sanatçı çalışmalarındaki sanatsal ifadenin sosyal ve çevresel yorumlar için ne kadar güçlü bir araç olabileceğini de eserleriyle göstermektedir. Sanatçı sanat ve sürdürülebilirliğin birleşimiyle yalnızca eserlerinin görsel etkisini arttırmakla kalmayıp, aynı zamanda izleyicilere de kendi tüketim kalıpları ve ekolojik ayak izleri üzerinde düşünmeleri için bir eylem çağrısı görevini de üstlenmektedir.

Öneriler içerisinde sanat kurumları, sürdürülebilir malzemelerin sanatsal uygulamalara entegrasyonunu destekleyerek teşvik edebilir. Bu, çevre dostu malzeme ve yöntemlere öncelik veren sanatçıları özel olarak tanıyan ve destekleyen ödüllerin, bağışların ve misafir programlarının oluşturulması yoluyla başarılabilir. Ek olarak sanat okullarındaki eğitim programları, sürdürülebilir sanat uygulamalarına ilişkin modüller içeren ve çevresel etkilerinin bilincinde olan yeni nesil sanatçıları teşvik edebilir. Sanat koleksiyonerleri de sanat dünyasında sürdürülebilirliğin teşvik edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Sürdürülebilir malzemelere öncelik veren sanatçılar desteklenerek, sorumlu tüketim ve üretime yönelik daha geniş harekete katkılar sağlanabilir. Kurumlar ve galeriler, çağdaş sanatta sürdürülebilir malzemelerin kullanımını vurgulayan ve bu tür seçimlerin hem sanatsal ifade hem de gezegen üzerinde yaratabileceği olumlu etkiye dikkat çeken sergiler düzenleyebilirler.

Özünde, Ai Weiwei'nin sürdürülebilir malzemelere olan bağlılığı sadece çalışmalarının görsel ve kavramsal derinliğini arttırmakla kalmayıp, aynı zamanda onu sanat dünyasında daha sürdürülebilir bir geleceğin savunulması konusunda öncü olarak konumlandırmaktadır. Sanat camiası çevresel sorumluluğun zorluklarıyla boğuşmaya devam ederken Weiwei'nin örneği, sanat ve ekolojinin daha bilinçli ve sürdürülebilir bir kesişimine doğru bir yol gösterici görevi görmektedir.

Kaynakça

- A. Gülen, L. (2022). Biyolojik Temelli Eko-Kumaş Tasarımı Ve Uygulama Örnekleri:Kenevir Lifinin Tekstil Alanında Kullanımı Üzerine Bir Çalışma. Sanatta Yeterlik Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. İstanbul.
- Akarca H., & A. Kaya (2023). Botanik Bahçeleri ve Arboretumlarda Ahşap Kullanımı. Düzce Üniversitesi Süs ve Tıbbi Bitkiler Botanik Bahçesi Dergisi, 2(2), 13-30.
- Arnett, K. N. (2016). Dislocating Disaster:. Washington: Whitman College.
- Atalay Onur, D. (2020). Moda Tasarımında Döngüsel Ekonomi Kavramı Ve Farklı Tasarım Seviyelerinde Benimsenen Stratejiler. Sanat Ve Tasarım Dergisi, 10(1), 24-40. <https://doi.org/10.20488/sanattasarim.828900>
- Avcı, S. & Uslu, M. (2019). Ai Weiwei'nin Muhafif Sanatı. Akdeniz Sanat Dergisi. Cilt:19- Sayı:23.
- Ayanoğlu, S. G., & Ağaç, S. (2017). Sürdürülebilir moda kavramına yönelik tasarım fikirleri. *Art-e Sanat Dergisi*, 10(19), 252-273.
- Boynukara, H., & Tütak, B. (2018). Ian McEwan'ın Solar ve Rachel Carson'ın Sessiz Bahar Romanlarının Ekoeleştirel Bir Bakış Açısıyla İncelenmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (39), 51-76.
- Fritsch, L. (2015). Ai Weiwei Tree 2010. Kaynak: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/ai-tree-t14630> (Erişim Tarihi: 25.12.2023).
- Gül, F. (2013). İnsan-Doğa İlişkisi Bağlamında Çevre Sorunları ve Felsefe. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (14), 17-21.
- Güzelaydın, E. Ş., (2016). Günümüz Sanatında Yeni-Modernist Söylemler Bağlamında Dönüşen Sanatçı Tipolojisi ve Sanat Eseri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı
- Holzwarth, H. W. (2020). Ai Weiwei, Köln: Taschen, s. 474
- Marlow, T. (2010). Ai Weiwei. Royal Academy of Arts.
- Nelson, K. (2015). Provocative, honest, fierce: a review of Ai Weiwei's London exhibition. *LSE Human Rights Blog*.
- Öç, B. (2013). Sürdürülebilir Tasarım: Ürün Tasarımı ve Üretimi Temelinde Malzemelerin Geri Dönüştürülmesi Bilinci. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi. İstanbul.
- Özer, I. (2017). Türkiye'de Çinli Bir Aktivist: Ai Weiwei, 3 Ocak 2023 tarihinde alınmıştır. <https://irmakozer.com/2017/12/05/turkiyede-cinli-bir-aktivist-ai-weiwei/>.
- Pereira, L. 10 Most Expensive Ai Weiwei Art Sculptures, Kaynak: <https://www.widewalls.ch/ai-weiwei-art-sculptures/grapes/> (Erişim Tarihi: 09.01.2024).
- Rosenthal, A. W. (2017). Sanatçı Konuşması. İstanbul: Sakıp Sabancı Müzesi.
- Sarıkaya, B. (2017). Türkçe öğretiminde görsel okuma. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 779-796.
- Sigg, U. (2016). Ai Weiwei. Slovakya: TASCHEN.
- Sikes, E. (2013). A Matter of Perspective: Anti-Authoritarian Gestures in the Political Art of Ai Weiwei. Cincinnati: University of Cincinnati.

Taşar, E., & Bulat, M. (2021). Tüketim Nesnesinin Sanat Eserine Evrilmesi. *The Journal of Academic Social Science*, 123(123), 488-500.

Uslu, M. (2019). Ai Weiwei'nin Hayatı ve Sanatı. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Yavuz, V. A. (2010). Sürdürülebilirlik kavramı ve işletmeler açısından sürdürülebilir üretim stratejileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 63-86.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, 7. Baskı, Ankara.

Zaker, F. (2016). A Room Without Boundaries: Ai Weiwei at the Royal Academy of Arts. *Home Cultures*, 13(3), 339-341.

Görsel Kaynaklar

Görsel 1: Ai Weiwei, 2016, Enstalasyon, Konzerthaus Binası, Berlin. Fotoğraf: Mehmet Kaman / Anadolu Ajansı / Getty Images. Kaynak: <https://artcontemporainchinoisblog.wordpress.com/2016/04/02/performance-dai-weiwei/> (Erişim Tarihi: 26.12.2023)

Görsel 2: Ai Weiwei, 2009, Hatırlamak (Remembering) "...7 yıl boyunca bu dünyada mutlu bir şekilde yaşadım..." (bir annenin kaybettiği kızı hakkında söylediği cümle), 9000 öğrenci çantası ile yapıldı. Haus Der Kunst, Münih. Fotoğraf: Ai Weiwei. Kaynak: (<https://www.maxhetzler.com/artists/ai-weiwei/selected-works>) (Erişim Tarihi: 26.12.2023).

Görsel 3: Ai Weiwei, 2009, Hatırlamak (Remembering) çalışmasından detay görüntü. Kaynak: <https://publicdelivery.org/ai-weiwei-remembering-haus-der-kunst-muenchen-2009/> (Erişim Tarihi: 28.01.2024).

Görsel 4: Ai Weiwei, 1997, İki Ayağı Duvarda Olan Masa, (Table with Two Legs Wooden). Qing hanedanlığına (1644-1911) ait masa. Boyut:60.5 x 165 x 94 cm. Kaynak: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/77803> . (Erişim Tarihi: 07.01.2024).

Görsel 5: Ai Weiwei, 2007, Kalıp (Template). Yıkılan Ming ve Qing Hanedanlığı Evlerinden ahşap kapılar ve pencereler. Enstalasyon, Kassel. Photo: Monika Nikolic. Kaynak: <https://www.maxhetzler.com/artists/ai-weiwei/selected-works> (Erişim Tarihi: 02.01.2024)

Görsel 6: Ai Weiwei, 2005, Parçalar (Fragments). Yıkılan Qing Hanedanlığı Tapınaklarından masa, san-dalyeler, direk parçaları ve sütunlar. Kaynak: <https://www.maxhetzler.com/artists/ai-weiwei/selected-works> ((Erişim Tarihi: 02.01.2024)

Görsel 7: Ai Weiwei, 1997, Tabure. Kaynak: https://www.mutualart.com/Artwork/Untitled/D896FEB_1B10BB5F4. Erişim Tarihi: 07.01.2024).

Görsel 8: Ai Weiwei, 2010, Üzümler (Grapes), Qing Hanedanlığı'na ait ahşap tabureler. Kaynak: <https://www.artsy.net/artwork/ai-weiwei-grapes-5> (Erişim Tarihi: 07.01.2024).

Görsel 9: Ai Weiwei, 2010-2013, Bang, 886 adet antik tabure, Venedik Bienali 2013 Kaynak: <https://www.designboom.com/art/ai-weiwei-bang-installation-at-venice-art-biennale-2013/> (Erişim Tarihi: 02.01.2024).

Görsel 10: Ai Weiwei, Düz (Straight), 2008-2012, Çelik inşaat demirleri. Kaynak: <https://www.elisabettacipriani.com/migration-in-gold-ai-weiweis-exploration-of-migration-and-human-dignity/> (Erişim Tarihi: 03.01.2024).

Görsel 11. Ai Weiwei, Forever, Enstalasyon, 2003. Kaynak: <https://www.phaidon.com/agenda/art/articles/2015/august/25/ai-weiwei-s-bicycles-come-to-london/> Erişim Tarihi: 03.01.2024).

Görsel 12. Ai Weiwei, Daima Bisikletler (Forever Bicycles), Enstalasyon, 2013. Kaynak: <http://aykiriakademi.com/sanat/aykiri-akademi-sanat-gorsel-sanatlar/ai-weiwei-nin-onemli-sanat-calismalari> (Erişim Tarihi: 03.01.2024).

Görsel 13. Işık Çeşmesi (Fountain of Light), 2007. Ahşap kaide üzerinde çelik ve cam kristaller. En-stalasyon, Ai Weiwei Stüdyosu, Beijing. Kaynak: <https://artmastered.tumblr.com/post/108475898394/ai-weiwei-fountain-of-light-2007-steel-wood> (Erişim Tarihi: 07.01.2024).

Görsel 14. Ai Weiwei, Ağaç (Tree), 2009-2010 Kaynak: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/ai-tree-t14630> (Erişim Tarihi: 25.12.2023).

